

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים

ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים

מועד הבחינה: חורף תשס"ט, 2009

מספר השאלון: 221,022106

היסטוריה

(לימודי חובה – חלק ב)

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

עליך לענות על שאלות מהפרק הראשון ומהפרק השני,

ועל שאלות מהפרק השלישי או מהפרק הרביעי.

פרק ראשון	—	(25x1)	—	25 נקודות
פרק שני	—	(20x2)	—	40 נקודות
פרק שלישי או פרק רביעי	—	(10x1 + 25x1)	—	35 נקודות
סה"כ	—		—	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראה מיוחדת: על שאלות שיש בהן קטע מקור, אין להשיב באמצעות העתקה

של משפטים מן הקטע.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
 רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון – בין שתי מלחמות העולם (25 נקודות)

בפרק זה ארבעה נושאים, ובכל נושא שתי שאלות.

ענה על אחת מהשאלות 1-8.

שים לב: על שאלה שיש בה קטע מקור, אין להשיב באמצעות העתקה של משפטים מן הקטע.

ברית-המועצות

1. א. הצג את עיקרי מדיניות הנא"פ (המדיניות הכלכלית החדשה) שהנהיג לנין, והסבר מדוע הוא הנהיג מדיניות זו. (12 נקודות)
  - ב. הסבר את מטרת השלטון הקומוניסטי בהקמת ה"יבסקציה", והצג שתיים מפעולותיה. (13 נקודות)
2. א. מה היו המטרות שרצה סטלין להשיג באמצעות תכניות החומש? הסבר כיצד קידם סטלין אחת ממטרות אלה. (12 נקודות)
  - ב. לפניך קטע מדבריו של פקיד בכיר בשלטון הקומוניסטי על תכנית בירוביג'אן. "אנו רואים, הברים, שבחשבון הסופי התכנית מסייעת להשתלט על טריטוריה גדולה וקשה ועוזרת בבניין המולדת הסוציאליסטית. זוהי תכנית שפונה אל כל מי שצעיר ואמיץ ולא אל הישן והשמרני, היא לא פונה לעבר הרחוק, לדעות הקדומות הלאומיות, אלא לעתיד הסוציאליסטי החדש." (מעובד על-פי ש' קולת [עורכת], הקיום היהודי בתפוצות במאה ה-20, מעלות, תשנ"ד)
- על פי הקטע, כיצד נימק השלטון הקומוניסטי את החלטתו ליישב יהודים בחבל בירוביג'אן?
- הבא נימוק נוסף (שאינו נזכר בקטע) ליישוב יהודים באזור זה. (13 נקודות)

פולין

3. א. הצג את ההתחייבויות של פולין בנושא המיעוטים עם הקמתה כמדינה עצמאית, והסבר קושי אחד שהיה לפולין ביישום התחייבויות אלה. (15 נקודות)
  - ב. הצג שני שינויים בתחומים שונים שחלו בחיי היהודים בפולין בשנות ה-20. (10 נקודות)
4. א. הסבר את הקשיים שהיו לפולין לקיים משטר דמוקרטי יציב בין שתי מלחמות העולם. (13 נקודות)
  - ב. הסבר שניים מעקרונות תנועת הבונד. מדוע תמכו בתנועת הבונד רבים מבין יהודי פולין בתקופה שבין שתי מלחמות העולם? (12 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

ארצות הברית

5. א. הצג שני ביטויים לשגשוג ולשפע ושני ביטויים לשמרנות ולהסתגרות, שאפיינו את ארצות הברית בשנות ה-20. (15 נקודות)

ב. הסבר מה אפיון את התנועה הציונית בארצות הברית בין שתי מלחמות העולם. (10 נקודות)

6. א. הסבר שלושה גורמים למשבר הכלכלי הגדול בארצות הברית. (15 נקודות)

ב. הצג שני שינויים שחלו בחיי היהודים בארצות הברית בתחום הכלכלה ושני שינויים שחלו בתחום החינוך בין שתי מלחמות העולם. (10 נקודות)

צרפת

7. א. הקטע שלפניך עוסק במצבה של צרפת בין שתי מלחמות העולם.

"הצרפתים לא שכחו אף פעם שעלולים היו לנחול תבוסה בקלות גם ב-1914, כמו ב-1871 (אילו עמדו אז ללא ידידות ובעלות ברית), מול הפולש הגרמני.

הצרפתים האמינו כי השכל הישר מחייב לקיים הגנה לאומית במצב של כוננות נאותה.

כן חשבו כי יש להקיף את צרפת בבריתות ובערובות הדדיות עם בעלות ברית מהימנות, שמיקומן אסטרטגי, ולהבטיח את המשך פירוק החימוש והבידוד של גרמניה."

(מעובד על פי די. תומסון, אירופה מאז נפוליאון, כרך ב', זמורה ביתן, תשמ"ד, עמ' 640-641)

הסבר מדוע, למרות ניצחונה, חששה צרפת לביטחונה לאחר מלחמת העולם הראשונה.

הצג על פי הקטע, שלוש יוזמות שנקטה צרפת כדי לחזק את ביטחונה. (13 נקודות)

ב. הסבר את המניעים של "היהודים הוותיקים" לפעול למען שילוב "היהודים הזרים" בצרפת בין שתי מלחמות העולם.

הצג שתי פעולות שנקטו לקידום מטרה זו. (12 נקודות)

8. א. הצג שני קשיים שהיו לצרפת בתחום החברתי-פוליטי בתקופה שבין שתי מלחמות העולם, והסבר כיצד ניסתה להתמודד עם אחד מהקשיים שהצגת. (13 נקודות)

ב. הסבר את ההבדלים בין "היהודים הוותיקים" ובין "היהודים הזרים" בשניים מהתחומים: מעמד משפטי, תרבות ודת, היחס אל השלטון. (12 נקודות)

פרק שני – גרמניה בימי הרייך השלישי,**מלחמת העולם השנייה והשואה (40 נקודות)**

בפרק זה עליך לענות על **שתי שאלות**, לפי אחת מהאפשרויות האלה:
ענה על שתיים מהשאלות 9-11.

או

ענה על אחת מהשאלות 9-11, ועל אחת מהשאלות 12-13.
(לכל שאלה – 20 נקודות)

שים לב: על שאלה שיש בה קטע מקור, אין להשיב באמצעות העתקה של משפטים מן הקטע.

9. האידאולוגיה הנאצית ותגובות היהודים עד פרוץ מלחמת העולם השנייה

א. הסבר שניים מעקרונות האידאולוגיה הנאצית. (8 נקודות)

ב. הקטע שלפניך לקוח ממאמר שכתב ר' ולטש, ממנהיגי יהדות גרמניה, בעקבות יום החרם (אפריל 1933).

"היהדות המותקפת חייבת להגיע לידי תודעה עצמית. הגרמנים מאשימים אותנו, כי בגדנו בעם הגרמני. אין זו אמת שהיהודים בגדו בגרמניה. אם בגדו במשהו, הרי שבגדו בעצמם, ביהדותם, מאחר שהיהודי לא נשא בגאווה את יהדותו כלפי הויז. ליהודי ניתן את כסימן ליהדותו. הנהלת החרם הוציאה תקנה לתלות על גבי החנויות המותרמות שלטים 'עם טלאי צהוב על רקע שחור'. תקנה זו נועדה לגנאי ולביזיון, אך אנו נקבל את הטלאי הצהוב ונהפוך אותו לאות של כבוד."

(מעובד על פי השואה בתיעוד, יד ושם, תשלי"ח)

הסבר את דרך ההתמודדות שתציע מחבר המאמר ליהודי גרמניה.

הצג שתי דרכי התמודדות נוספות של יהודים בגרמניה עם המדיניות הנאצית כלפיהם בשנים 1933-1939. (12 נקודות)

/המשך בעמוד 5/

10. הפלישה לברית-המועצות, "הפתרון הסופי"

- א. הסבר את הסיבות לפלישת גרמניה לברית-המועצות (יוני 1941). (10 נקודות)
- ב. הסבר מדוע התחילה ההשמדה ההמונית של היהודים עם פלישת גרמניה לברית-המועצות. (10 נקודות)

11. יחס האוכלוסייה בארצות הכיבוש הנאצי אל היהודים

- א. תאר את היחס של האוכלוסייה המקומית באחת מארצות הכיבוש הנאצי אל היהודים בה, והסבר את הגורמים ליחס זה. (10 נקודות)
- ב. הסבר את המושג "חסידי אומות העולם", והצג שני דפוסי עזרה והצלה של "חסידי אומות העולם". (10 נקודות)

שים לב: מותר לענות רק על אחת מהשאלות 12-13.

12. ארגוני המחתרת ביישוב היהודי בזמן מלחמת העולם השנייה

- א. הסבר את העמדה של אחד משני הארגונים הפורשים – האצ"ל או הלח"י – כלפי הבריטים בזמן מלחמת העולם השנייה. (10 נקודות)
- ב. הקטע שלפניך לקוח מתוך כרוז של ארגון ההגנה משנת 1944. הסבר את הנימוקים המודגשים בקטע, המבהירים את התנגדותו של ארגון ההגנה לתמיכה בארגונים הפורשים (האצ"ל והלח"י). (10 נקודות)

"יהודי התורם לארגוני הטרור היהודים

נותן יד לחתירה תחת ביטחון היישוב ותקוות הציונות,

ונעשה שותף למעשה הרצח ולבגידה בעם.

מנעו כל עזרה מארגוני הטרור!

ענו לתביעה בסירוב.

אל תיכנעו לאיומיהם של אלה השוברים את אחדות ישראל

והחוסמים את הדרך להגשמת מטרות התנועה הציונית."

(מעובד על פי שי. קולת [עורכת], הרעיון הציוני והקמת מדינת ישראל, כרך ב',

מעלות, תשמ"ה, עמ' 226)

13. היישוב היהודי בארץ ישראל בזמן מלחמת העולם השנייה

א. הקטע שלפניך מבטא את העמדה של בן-גוריון כלפי בריטניה.

"אבל בשעה זו עומדת שאלה חדשה: פרצה מלחמה, ואנו צריכים להיות מוכנים להושיט עזרה לצבא הבריטי, במידה והדבר יהיה תלוי בנו... אולם אותה שעה עלינו להיות מוכנים לעמוד נגד הגשמת 'הספר הלבן' ונגד כל קיפות. הייתי מנסה את אשר מוטל עלינו לעשות, לפי דעתי, במילים אלה: עלינו לעזור לאנגלים במלחמתם כאילו לא היה 'ספר לבן', ועלינו לעמוד נגד 'הספר הלבן' כאילו לא הייתה מלחמה".
(דברי בן-גוריון, 12.9.39, תל-אביב)

על פי הקטע, מהי המדיניות שאימצה הנהגת היישוב כלפי בריטניה בזמן מלחמת העולם השנייה, ומה היו המניעים של הנהגת היישוב לנקוט מדיניות זו? (12 נקודות)

ב. הצג שלוש פעולות שיוזמה הנהגת היישוב היהודי כדי לקדם את מדיניותה כלפי בריטניה בזמן מלחמת העולם השנייה. (8 נקודות)

/המשך בעמוד 7/

עליך לענות על שאלות באחת משתי האפשרויות:אפשרות א' – פרק שלישי (בעמודים 7-8) אן אפשרות ב' – פרק רביעי (בעמודים 9-10).**פרק שלישי – אפשרות א' (35 נקודות)**

ענה על שתי שאלות:

על אחת מהשאלות בנושא ההרחבה על השנים 1945-1950 (שאלות 14-16),ועל אחת מהשאלות ביחידת הגישור על המזרח התיכון ומדינת ישראל משנות ה-50

עד שנות ה-70 (שאלות 17-19).

שים לב: על שאלה שיש בה קטע מקור, אין להשיב באמצעות העתקה של משפטים מן הקטע.**נושא הרחבה: נושאים נבחרים מתולדות ישראל והעמים 1945-1950**ענה על אחת מהשאלות 14-16 (25 נקודות).**14. תנועת "הבריחה", מחנות העקורים**

א. מה היו הסיבות להתארגנותה של תנועת "הבריחה"? (10 נקודות)

ב. הקטע שלפניך מתאר את מצבם של היהודים במחנות העקורים.

"החיים במחנות הפליטים הם אחרים לגמרי משחשבונו.

אחוז הנוער כאן נמוך מדי ואנשים בגיל העמידה נמצאים כאן במספר רב יותר.

מה שמוכר תמונות נשכחות של חיי הגטו הם תנאי השיכון שהם למטה ממינימום,

הצפיפות גדולה והאוויר מזעט.

ברחוב הצר תמצא תמיד אנשים, לרוב בהורים המסתובבים ומחפשים משהו. סבורני

שתוכן לחייהם הם מחפשים".

(מעובד על פי ח' אבני, עם היהודים במחנות העקורים, רשמי שליחות 1945-1947, חברים, 1981)

על פי הקטע ועל פי מה שלמדת, הסבר את הקשיים של היהודים במחנות העקורים.

(15 נקודות)

15. הוועדה האנגלו-אמריקנית, "תנועת המרי העברי"

א. מה היו הגורמים להקמת-הוועדה האנגלו-אמריקנית? הצג את המלצותיה.

(13 נקודות)

ב. מדוע הוקמה "תנועת המרי העברי"? הסבר שתני סיבות שהובילו לפירוקה.

(12 נקודות)

/המשך בעמוד 8/

16. השלב הראשון של מלחמת העצמאות (30 בנובמבר 1947 - 15 במאי 1948)

- א. הסבר את השיקולים שהנחו את הבריטים במדיניות הפינני של כוחותיהם מארץ-ישראל. הבא דוגמה אחת למדיניות זו. (13 נקודות)
- ב. מה היו המטרות של תכנית ד', ובמה היא הייתה מפנה במהלך המלחמה? (12 נקודות)

יחידת גישור: המזרח התיכון ומדינת ישראל משנות ה-50 עד שנות ה-70

ענה בקצרה על אחת מהשאלות 17-19 (10 נקודות).

17. הצג גורם אחד למגמת האיחוד, וגורם אחד למגמת הפיצול בין מדינות ערב במזרח התיכון בשנות ה-50 וה-60.

18. הצג שתי השפעות של מלחמת ששת הימים על מדינת ישראל בתחומים שונים.

19. הצג שתי דרכים שבאמצעותן ניסתה מדינת ישראל להתמודד עם הקשיים בקליטת העולים בשנות ה-50 וה-60.

פרק רביעי – אפשרות ב' (35 נקודות)

ענה על שתי שאלות:

על אחת מהשאלות בנושא ההרחבה על המזרח התיכון ומדינת ישראל משנות ה-50 עד שנות ה-70 (שאלות 20-22),

ועל אחת מהשאלות ביחידת המבוא על השנים 1945-1950 (שאלות 23-25).

שים לב: על שאלה שיש בה קטע מקור, אין להשיב באמצעות העתקה של משפטים מן הקטע.

נושא הרחבה: המזרח התיכון ומדינת ישראל משנות ה-50 עד שנות ה-70

ענה על אחת מהשאלות 20-22 (25 נקודות).

20. מצרים בימי נאצר

א. הסבר את היעדים של נאצר בתפיסת "שלושת המעגלים", והצג שני צעדים שנקט כדי

לקדם יעדים אלה. (15 נקודות)

ב. הסבר גורם אחד שסייע לנאצר להשיג יעדים אלה, וגורם אחד שעכב את השגתם.

(10 נקודות)

21. עלייה וקליטה

א. הקטע שלפניך עוסק בקליטת העלייה בשנות ה-50.

"מדינת ישראל לא הייתה מוכנה בשום תחום לקליטת העלייה הגדולה. כולנו גיששנו כעיוורים באפלה. לא היו לנו הכלים לכך – ואף לא היה לנו הזמן הדרוש. לא ידענו מה הם נורמות החיים, המנהגים, השפות, סדרי המשפחה או יחסי המשפחה בארצות שמתן בא חלק גדול מהעולים, בעיקר העולים מארצות המזרח".

(מעובד מתוך לי אליאב, "40 שנה לתחילתה של העלייה הגדולה – המפעל הציוני,

היהודי והאנושי הגדול ביותר", סקירה תודשית, 1987, עמ' 18)

הסבר על פי הקטע את הקשיים של מדינת ישראל לקלוט את העולים בשנות ה-50.

(13 נקודות)

ב. הסברה מהי מדיניות "כור ההיתוך", ומה הייתה השפעתה על העולים.

(12 נקודות)

22. מלחמת יום הכיפורים

א. הסבר מדוע הופתעה מדינת ישראל כאשר החלה מלחמת יום הכיפורים (אוקטובר 1973).

(13 נקודות)

ב. הסבר שלוש השפעות של מלחמת יום הכיפורים: שתי השפעות על החברה והמדינה

בישראל, והשפעה אחת על מדינות ערב. (12 נקודות)

יחידת מבוא: נושאים נבחרים מתולדות ישראל והעמים 1945-1950

ענה בקצרה על אחת מהשאלות 23-25 (10 נקודות).

23. הסבר את המושג "המלחמה הקרה", וציין אחד מגילוייה.

24. תצג את עיקרי ההחלטה שהתקבלה באו"ם- בשאלת ארץ-ישראל בכ"ט בנובמבר 1947.

25. תצג את עיקרי הסכם שביתת הנשק שנחתם בין מדינת ישראל ובין אחת מהמדינות:

מצרים, ירדן, סוריה.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל.
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך.